

Mikä? Arkisto Juttusarjat Videot Tapahtumat Podcastit Toimitus

Kirjoittajat Kirjoittajaohjeet Poliitikasta kouluissa [+ Suomi](#)

Studia Generalia: Näkökulmia mis- ja disinformaatioon

MEDIOITUNUT FEMINISMI NYKY- VENÄJÄLLÄ

14.2.2022

📅 14.2.2022 👤 POLIITIKASTA LEHTI 🗑️ ARTIKKELIT, SAARA RATILAINEN 💬 1

Laulaja Svetlana Loboda euroviisuissa vuonna 2009. Kuva: Daniel Kruczynski (CC BY-SA 2.0)

Lukuaika: 6 min.

Feminismi on nousussa Venäjällä. Millaisen muutoksen julkisuuden feministit voivat maassa saada aikaan? Sitä tutkii uusi tutkimushanke.

Toisin kuin ajatellaan, feminismi elää nousukautta Venäjällä. Feminismistä on tullut tärkeä osa erilaisia median ja kulttuuristen esitysten sisältöjä. Kuten useassa muussakin maassa viime aikoina, tunnetut venäläiset mediapersoonat, populaarikulttuurin hahmot ja vaikuttajat ovat tunnustautuneet feministeiksi ja puhuvat julkisuudessa naisten oikeuksien ja tasa-arvon puolesta.

Esimerkiksi musiikkiareenoilla feminististä voimaantumista julistavat niin vuoden 2021 Euroviisuehdokas **Maniža**, Venäjän kuuluisin naisräppäri **Tatarka** kuin 2000-luvun alussa suosituissa ukrainalaisvenäläisessä Via Gra -triossa esiintynyt poptähti **Svetlana Loboda**. Vuoden 2018 presidentinvaalien ehdokas **Ksenja Sobtšak** on kiillottanut julkisuuskuvaansa sympatialla feminismiä kohtaan.

Saara Ratilainen

FT Saara Ratilainen on venäjän kielen ja kulttuurin yliopistonlehtori Tampereen yliopistossa. Hän tutkii uusien teknologioiden, kulttuurisen globalisaation ja yhteisöjen vuorovaikutusta Venäjän mediakentällä.

Artikkeliin sovelletaan avoimen julkaisemisen lisenssiä tiedelehdille (CC BY-NC-ND). [Lue lisää tekijänoikeuksista.](#)

Selaa arkistoa

Arviot

demokratia

Euroopan unioni

Venäjä

populismi

Suomi

Yhdysvallat

Retoriikka

Turvallisuuspolitiikka

Media

ilmastonmuutos

Maahanmuutto

Tutkimus

Yliopisto

Eurooppa

Tasa-arvo

Vaalianalyysit

Terrorismi

talous

Ulkopolitiikka

Tunnetut venäläiset vaikuttajat ovat tunnustautuneet feministeiksi ja puhuvat julkisuudessa naisten oikeuksien ja tasa-arvon puolesta.

Internetissä julkaistavat kulttuuri- ja elämäntapajulkaisut ja kasvavassa määrin erityisesti somevaikuttajat ovat avoimen feministisiä. Esimerkkien kirjo on laaja, mutta niiden feminismiä yhdistää mediavälittyneisyys. Nämä esitykset pyrkivät vetämään puoleensa mahdollisimman suuria yleisöjä, ne kiinnittävät feminismiin venäläiseen mediajulkisuuteen. Samalla ne sisältävät paljon keskenään ristiriitaisia tulkintoja feminismistä ja sen keskeisistä viesteistä, kuten tasa-arvosta, voimaantumisesta ja solidaarisuudesta.

Moniääninen media feminismin käyttövoimana

Medioitunut feminismi nyky-Venäjällä (FEMCORUS) tarkastelee venäjänkielisiä feministisiä mediasisältöjä ja niiden vastaanottoa. Tutkimme, mikä on etenkin suuria yleisöjä tavoittelevien feminististen sisältöjen keskeinen sanoma ja kuinka ne vastaavat nyky-Venäjällä tehtävään sukupuolipolitiikkaan. Median käyttäjiä haastatteleamalla selvitämme, kuinka venäläiset ymmärtävät median välittämää feminismiä ja millaisiin arjen tai yhteiskunnan konteksteihin he sen liittävät.

Hanke pyrkii lisäämään ymmärrystä siitä, mikä on median välittämien feminististen ideoiden sosiaalinen potentiaali yhteiskunnassa, jossa autoritaarinen valtio rajoittaa kansalaisten poliittista osallistumista, mutta jonka mediasysteemi kokonaisuutena on moniääninen. Vahvan valtionmedian ohella Venäjällä on suuri joukko itsenäisiä medioita ja julkaisukanavia, joilla otetaan joko suoraan tai välillisesti kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin, kuten naisten ja vähemmistöjen oikeuksiin. Sosiaalisessa mediassa ja muualla yhteiskunnan ruohonjuuritasolla nopeasti leviävät ilmiöt suodattuvat valtionmediaan monimerkityksellisinä populaarikulttuurin esityksinä.

Median kautta välittyvään feminismiin vaikuttavat sosialismin ajalta jäänyt vahva tasa-arvon perinne, valtion konservatismi ja sen vastadiskurssit, kuin myös arjen tasolla koettu eriarvoisuus.

Somealustoista Venäjällä suosituin on yhä kansallinen VKontakte. Muista alustoista viime vuosina nopeimmin suositaan venäläisten käyttäjien keskuudessa ovat kasvattaneet TikTok, YouTube ja Instagram. Useissa muissa maissa hallitseva Meta/Facebook tulee suosiossa näiden kaikkien jäljessä.

Tutkimus lähtee liikkeelle havainnosta, että feminististen mediaesitysten repertuaarit ja yhteiskunnan tavat vastata niihin ovat huomattavasti monipuolisemmat kuin Venäjän poliittista puhetta hallitseva kielteinen asenne feminismiin antaa olettaa. Väitämme, että median kautta välittyvä feminismi on kulttuurisesti monitasoinen ja useaan eri feminismin perinteeseen kiinnittyvä merkitysten alue, jolla vaikuttavat yhtä lailla niin sosialismin ajalta jäänyt vahva tasa-arvon perinne, valtion konservatismi ja sen vastadiskurssit, kuin myös arjen tasolla koettu eriarvoisuus.

Tarkennettu haku

Hakusana

Ajanjakso

 mm / dd / yyyy
 mm / dd / yyyy

Kirjoittajat

 Kaikki kategoriat

Avainsanat

 Kaikki avainsanat

Hae

Uusimmat podcastit

Politiikasta Vuosi Bidenia Tru... SOUND CLOUD

Politiikasta - Vuosi Bidenia Trumpin jä...	106
Politiikasta - Vuosi Bidenia Trumpin jälk...	96
Politiikasta - Poliittisen osallistumise...	168
Politiikasta - Edustajuus puntaroiwiss...	2.2K
Politiikasta - Yritykset, yhteiskunta ja ...	156
Politiikasta - Vaalipolitiikkaa ja kansal...	176
Politiikasta - Koronavuosi kulttuuriala...	303
Politiikasta - Koronavuosi kulttuuriala...	112

Latest tracks by [Politiikasta](#)

[Privacy policy](#)

Tämän merkityskentän tarkempi analyysi auttaa ymmärtämään tällä hetkellä käynnissä olevaa kamppailua globaalien yhteiskunnallisten liikkeiden roolista nykymuotoisen autoritarismin kontekstissa.

Julkisuuden rajapinnat

Määrittelemme medioitumisen viestien, viestintävälineiden ja vastaanoton vuorovaikutukseksi, jossa kommunikaation prosessi vaikuttaa niihin ilmiöihin, joista viestejä välitetään. Medioituminen kattaa myös viestien tulkintaympäristöt ja muokkaa niitä olosuhteita, joissa tulevaisuuden mediaa tuotetaan ja vastaanotetaan. Hankkeessamme medioitumisen prosessi avaa näkymiä niille julkisen keskustelun rajapinnoille, joilla feminismi, kommunikaatioteknologiat ja venäjänkieliset yhteisöt kohtaavat.

Feminismiin tiedon tuottamisen ja keskustelun alueena liittyy Venäjällä paljon erilaisia jännitteitä. **Inna Perheentupa** on esimerkiksi todennut, että [keskustelu yhteisön feministisen liikkeen ja vallanpitäjien välillä on poikki](#). Tiedon välittäminen yhteiskuntaan on vaikeaa myös tutkimusinstituutioista käsin. Sukupuolentutkimusta Venäjälle perustamassa olleet sosiologit **Anna Tjomkina** ja **Jelena Zdravomyslova** [kuvaavat tutkimuksessaan](#), kuinka asiantuntijan osallistumista sukupuolipoliittiseen keskusteluun leimaa konservatiivisen tahojen voimakas mobilisoituminen sukupuolentutkimusta ja feminismiä vastaan, ja monien kansainvälistä yhteistyötä tekevien tutkijoiden ja tutkimuslaitosten nimittäminen ulkomaiseksi agentiksi.

Asiantuntijoiden osallistumista sukupuolipoliittiseen keskusteluun hankaloittaa monien kansainvälistä yhteistyötä tekevien tutkijoiden ja tutkimuslaitosten nimittäminen ulkomaiseksi agentiksi.

Tämä agenda sulautuu päämäärissään ja retoriikassaan globaaliin, niin kutsuttua [gender-ideologiaa](#) vastustavaan liikkeeseen. Venäjän presidentti **Vladimir Putin** on jopa [varoittanut länsimaita gender-ideologiasta rinnastamalla sen bolševikkien vallankumoukseen](#).

Tämän lisäksi keskustelutilaa ottavat myös muut voimakkaan antifeministiset tahot, joista yksi näkyvimpiä on vuonna 2016 perustettu äärinationalistinen, rasistinen ja homofobinen Mužskoe gosudarstvo, eli ”miehinen valtio” -niminen ryhmittymä. Ryhmän toiminta keskittyy patriarkaatin ja perinteisten arvojen tukemiseen ja näkyy erityisesti internetissä naisiin sekä feministi- ja LGBTQI+-aktivisteihin kohdistuvana järjestäytyneenä häirintänä ja uhkailuna. Viime vuonna se julistettiin oikeuden päätöksellä laittomaksi ääriliikkeeksi.

Uusi katse Venäjän mediaan

Tässä yhtäältä poliittisesti kaventuneen ja toisaalta sukupuolipoliittisten kysymysten ympärillä kärjistyneen yhteiskunnallisen keskustelun tilanteessa onkin tärkeää uskaltautua etsimään vastauksia nykyvenäläisen feministisen

tiedon tilasta sellaisille viestinnän alueille, jotka eivät kuulu itsestään selvästi poliittisen kommunikaation piiriin vaan välittävät, suodattavat ja muokkaavat eri puolilta tulevia ajankohtaisia teemoja kohdatakseen yleisöjä populaarikulttuurin ja arjen konteksteissa.

Venäjän mediakentän keskeiseksi muutosvoimaksi ovat nousseet uuden sukupolven digitaaliset julkaisut ja sosiaalisen median alueella ammattimaistuvat luovien alojen toimijat samalla, kun perinteisten mediakanavien suosio on laskenut ja yleisöt ovat jakautuneet jyrkästi perinteisen median, kuten television, ja internetmedian seuraajiin. Hankkeessamme tehtävä media-analyysi kohdistuu vuorovaikutukseen ja viestinnän muotojen yhteensulautumiseen näiden kahden median alueen välillä.

Toisin sanoen emme tutki Venäjän mediaa kaksijakoisesta asetelmasta käsin, jossa viestimet edustavat joko Kremlä myötäilevää valtiondiskurssia tai sen vastadiskurssia. Sen sijaan käsittelemme Venäjän mediaa heterogeenisenä systeeminä, joka tarjoaa monenlaisia kontaktipintoja niin keskitetyn mediasysteemin sisällä, sen liepeillä kuin myös ulkopuolella. Tässä vuorovaikutuksessa tunnistamme eniten yleisöjä tavoittavat julkisuuden henkilöt, mediakanavat ja vaikuttajat, jotka osallistuvat keskusteluun feminismistä, identifioituvat feministeiksi ja tukevat feministisiä kampanjoita omassa mediatyössään. Tarkastelemme heidän diskursiivisia käytäntöjään.

Yleisöt ja yhteisöt

Hankkeessa tehtävät median käyttäjien haastattelut ja niiden analyysi täyttää merkittävää aukkoa Venäjän mediantutkimuksessa, sillä empiirisesti todennettu laadulliseen menetelmään tukeutuva tutkimustieto yleisöjen tavoista käsittää uuden sukupolven mediaa ja sen keskeisiä sisältöjä puuttuu vielä kokonaan. Lisäksi vastaanoton alueellisia variaatioita huomioiva yleisötutkimus on vähäistä. Hanke korjaa tätä tilannetta keräämällä aineistoa Pietarin lisäksi kahdessa aluekeskuksessa – Tatarstanin tasavallan pääkaupungissa Kazanissa ja Etelä-Venäjällä Donin Rostovissa.

Mediasisällöllä on ehdottomasti vaikutusta niitä seuraavien ihmisten poliittiseen mielipiteeseen, mutta vaikutus on lyhytkestoinen ja hauras.

Tutkimuksemme vahvistaa median ja yhteiskunnan vuorovaikutuksen kulttuurista ymmärrystä tuomalla erilaisiin elämänsisältöihin keskittyvät mediat ja mediapersoonat vastaanottotutkimuksen piiriin. Esimerkiksi **Maxim Alyukov** osoittaa [hiljattain valmistuneessa väitöskirjassaan](#), että suurin osa venäläisistä televisionkatsojista ei käytä poliittisia instituutioita tulkinnan kehyksenä valtionkanavilta lähetettäviä uutislähettyksiä katsoessaan, vaan suuremman roolin saavat erilaiset arjen kontekstit ja kulttuuriset selitykset. Hän liittää tämän autoritaarisen valtion heikkoon kykyyn tarjota kansalaisille kannuksia poliittiseen valveutuneisuuteen ja summaa, että mediasisällöllä on ehdottomasti vaikutusta niitä seuraavien ihmisten poliittiseen mielipiteeseen, mutta vaikutus on lyhytkestoinen ja hauras.

Tätä taustaa vasten onkin tärkeää kohdistaa katse eri elämänalueilla vaikuttaviin medianaviin ja feminismiin elettyä ideologiana, eli arvojen ja päämäärien kokonaisuutena, joka kiinnittyy niin paikallisella tasolla kuin medianaviin kautta muodostuvien yhteisöjen jokapäiväiseen elämään.

Feminismi ja uusliberalismi

Hankkeemme keskiössä on uusliberalistiseen ansaintalogiikkaan pohjaavan median ja feministisen politiikan vuorovaikutus. Useat feministitutkijat ovat kuvanneet, kuinka erityisesti toisen aallon feminismiin yhdistetyt keskeiset ajatukset ovat levinneet ympäri maailmaa ja kasvattaneet suosiotaan yhtäaikaan jälkiteollisen uusliberalistisen kapitalismin kanssa. Näitä ovat ennen kaikkea naisten voimaantumista ja sukupuolten tasa-arvoa korostavat keskustelut, kuin myös vaateet naisten vapauttamisesta patriarkaalisista rakenteista ja kulttuurin miesnormatiivisuuden purkamisesta – ja sitä myötä myös vaateet moninaisemman ja moniäänisemmän yhteiskunnan luomisesta.

Toisin sanoen feminismille keskeiset arvot yksilön oikeudesta määrittää paikkansa ja tehdä elämänsä, henkilöönsä ja kehoonsa liittyviä valintoja ovat jossain määrin saaneet tukea uusliberalistisesta talousajattelusta, jossa vastuuta kansalaisten hyvinvoinnista siirretään valtiolta yksityisille markkinoille – ja lopulta yksilölle itselleen.

Feminismille keskeiset arvot yksilön oikeudesta määrittää paikkansa ja tehdä elämänsä, henkilöönsä ja kehoonsa liittyviä valintoja ovat jossain määrin saaneet tukea uusliberalistisesta talousajattelusta.

Uusliberaalin markkinatalouden ja feministisen liikkeen yhteensulautuminen, niin sanottu ”feminin uusliberalisaatio” taas näkyy esimerkiksi siinä, että monikansalliset yritykset ovat omaksuneet feminismin osaksi brändinrakennustoimintaansa, mutta toisaalta myös siinä, kuinka sosiaaliset aloitteet sukupuolten tasa-arvon kohentamiseksi tapahtuvat enenevässä määrin kansainvälisten järjestöjen, niin sanotun globaalin kansalaisyhteiskunnan kautta.

Filosofi **Nancy Fraserin** mukaan uusliberalistisessa kontekstissa **feminismi diskurssina on erkaantunut feminismistä sosiaalisena liikkeenä**. Globaalina diskurssina feminismistä on tullut ”tyhjä merkittäjä,” jolla voidaan tilanteesta riippuen ajaa melkein mitä asiaa tahansa. Esimerkiksi sosiologi ja politiikan tutkija **Sara Farris on osoittanut**, kuinka diskurssi sukupuolten tasa-arvosta on eurooppalaisen oikeistonationalismin keskuudessa sekoittunut islamofobiseen retoriikkaan ja valjastettu ajamaan siirtolaisvastaista politiikkaa.

Miten feminismin uusliberalisaatio näkyy Venäjällä?

Kulttuurintutkija **Catherine Rottenberg** on puolestaan kuvannut sitä, kuinka etuoikeutetut, yritysmaailmassa tai muissa korkeissa asemissa vaikuttavat ja paljon medianäkyvyyttä osakseen saavat naiset ovat **välineellistäneet feminismin osaksi henkilökohtaisella uralla etenemiseen tähtäävää strategista**

talousajattelua.

FEMCORUS tuo tähän saakka pääasiassa vain läntisten demokratioiden kontekstissa käydyt teoreettisen keskustelun feminismin uusliberalisaatiosta kokonaan uuteen nykyvenäläisen mediatodellisuuden yhteyteen. Samalla se käsittelee tälle viitekehykselle läheisiä kysymyksiä feminismin kielen ja käsitteistön kääntämisestä kontekstista toiseen, feminismin strategisesta käytöstä ja feminismin valtavirtautumisesta. Venäjällä globaalin feminismin diskurssin rinnalla elää oma erityinen feministinen perintönsä, ja sosialismin historia kohtaa kapitalismin arvoja kannattavan autoritaarisen nykyhallinnon luoden täten näille keskusteluille paitsi ajankohtaisen myös teoreettisesti uudistusvoimaisen taustan.

Medioitunut feminismi arjessa ja maailmassa

Tässä viitekehyksessä jäljitämme uudenlaisia tapoja tunnistaa ja tulkita kaupallisuuden ja yleisölähtöisyyteen perustuvien mediamarkkinoiden ja radikaalista sosiaalisesta liikkeestä lähtönsä saaneiden feminismin ideoiden kohtaamispisteitä. Etsimme moninaisempaa ymmärrystä siihen, millaisia mahdollisuuksia feministisen aktivismidiskurssin sulautuminen henkilöbrändäykseen perustuvaan mediajulkisuuteen avaa ja kartoitamme etenkin niitä alueita, missä uudet kulttuuriset diskurssit ja kommunikaatioteknologiat tarjoavat mahdollisuuksia ruohonjuuritasolta kumpuavalle yhteiskunnalliselle muutokselle.

Pandemia on osoittanut kouriintuntuvasti, että sukupuolten eriarvoisuuden muodot ja rakenteet yhdistävät yhteiskuntia ympäri maailman.

Koronakriisi on tehnyt hankkeen tutkimusasetelmat entistä ajankohtaisemmaksi. Pandemia on vahvistanut viestintäteknologioiden ja median roolia koteihinsa eristäytyneiden ihmisten arjen kannattelijana. Samalla arkielämä, sen erilaisissa medioituneissa muodoissaan, on saanut uusia merkityksiä sukupuolittuneiden yhteiskunnallisten ja sosiaalisten vaatimusten ja paineiden sekä väkivallan paikkana.

Pandemia on osoittanut kouriintuntuvasti, että sukupuolten eriarvoisuuden muodot ja rakenteet yhdistävät yhteiskuntia ympäri maailman ja että **kriisin koittaessa eriarvoisuus syvenee** hyvinvointivaltion tuesta tai sosiaalisista turvaverkoista huolimatta. Tämän vuoksi hankkeessa tutkimamme kysymykset medioituneen feminismin haasteista ja mahdollisuuksista ovat relevantteja yli rajojen.

FT Saara Ratilainen on venäjän kielen ja kulttuurin yliopistonlehtori Tampereen yliopistossa. Hän tutkii uusien teknologioiden, kulttuurisen globalisaation ja yhteisöjen vuorovaikutusta Venäjän mediakentällä.

Poliitikasta-Akatemia on kirjoitussarja, jossa tarkastellaan ja seurataan Suomen

Akatemian rahoittamia tuoreita yhteiskunnallisia tutkimushankkeita.

Medioitunut feminismi nyky-Venäjällä (FEMCORUS) on Suomen Akatemian rahoittama tutkimushanke Tampereen yliopistossa, Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunnassa. Hankkeen vastuullinen johtaja on Saara Ratilainen, ja muut tutkijat Galina Miazhevich, Inna Perheentupa ja Daniil Zhaivoronok.

📌 FEMINISMI, MEDIA, POLITIIKASTA-AKATEMIA, SOSIAALINEN MEDIA, VENÄJÄ
